

کتابخانه ملی فرانسه

نوشته: شهلا عالم مروستی

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

کتابخانه ملی پاریس را در واقع پادشاهان فرانسه پایه گذاری کردند . شارل پنجم (۱۳۶۴-۱۳۸۰) اولین کتابخانه سلطنتی را در یکی از برجهای لورا برپا کرد و ژیل ماله آ در سال ۱۳۷۳ صورتی از نسخه های خطی موجود در کتابخانه را تهیه نمود که هنوز دست نویس آن در بخش نسخه های خطی کتابخانه موجود است . جانشینان شارل پنجم به کتابخانه چندان اهمیتی

1. Louvre
2. Gilles Mallet

ندادند و نسخه‌های خطی را در سال ۱۷۲۴ به دوک بدفورد^۱ فروختند .
 بعدها کتابخانه سلطنتی به همت پادشاهان سلسله ولوآ^۲ بیژنه شارل هشتم
 لوئی نوازدهم که کتابخانه بنوآ^۳ را از اجدادشان . دوکهای اورلئان بسه
 ارت برده بودند از تواجیاء شد .

با اختراع چاپ کتابخانه‌ها توسعه یافتند . کتابخانه ملی نیز در قرن
 ۱۶ در زمان سلطنت فرانسوای اول رونق گرفت . وی در قصر فونتن بلو^۴
 کتابخانه‌ای که قسمت اعظم آنرا نسخه‌های خطی یونانی تشکیل می داد برپا
 کرد و کتابخانه سلطنتی پادشاهان بلوآ را در سال ۱۵۴۴ به آنجا منتقل نمود
 یکی از دانشمندان یونانی شناس سرشنا س را بنام گیوم^۵ بوده به سرپرستی
 کتابخانه برگزید و در سال ۱۵۳۷ فرمان مون پلیه^۶ را توشیح کرد که برطبق آن
 يك نسخه از هر کتابی که در فرانسه چاپ می شد می بایست در کتابخانه سلطنتی
 نگهداری شود . اساس و پایه قانون ثبت^۷ در کتابخانه ملی در فرانسه در واقع
 از همان زمان شروع شد .

از این زمان به بعد پادشاهان فرانسه هر يك کتابخانه را به میل و
 اراده خود تغییر می دادند و به علت کمبود جا هر زمان ساختمانی برای آن
 در نظرمی گرفتند : مثلا در زمان شارل نهم از قصر فونتن بلو به پاریس ،
 در دوران سلطنت هنری چهارم در مدرسه کلرمون^۸ ، صومعه کوردلیه^۹ و لوور
 در عهد لوئی سیزدهم و بالاخره خیابان ویوین^{۱۰} در دوره پادشاهی لوئی
 چهاردهم محل کتابخانه ملی بود .

لوئی چهاردهم علاقه شدیدی به کتابخانه داشت و سرپرستی کتابخانه

1. Duc de Bedford	9. Des Cordeliers
2. Des Valois	10. Rue Vivienne
3. Librairie de Blois	
4. Château de Fontainebleu	
5. Guillaum Budé	
6. Ordennance de Montpellier	
7. Dépôt legal	
8. Collège de Iermont	

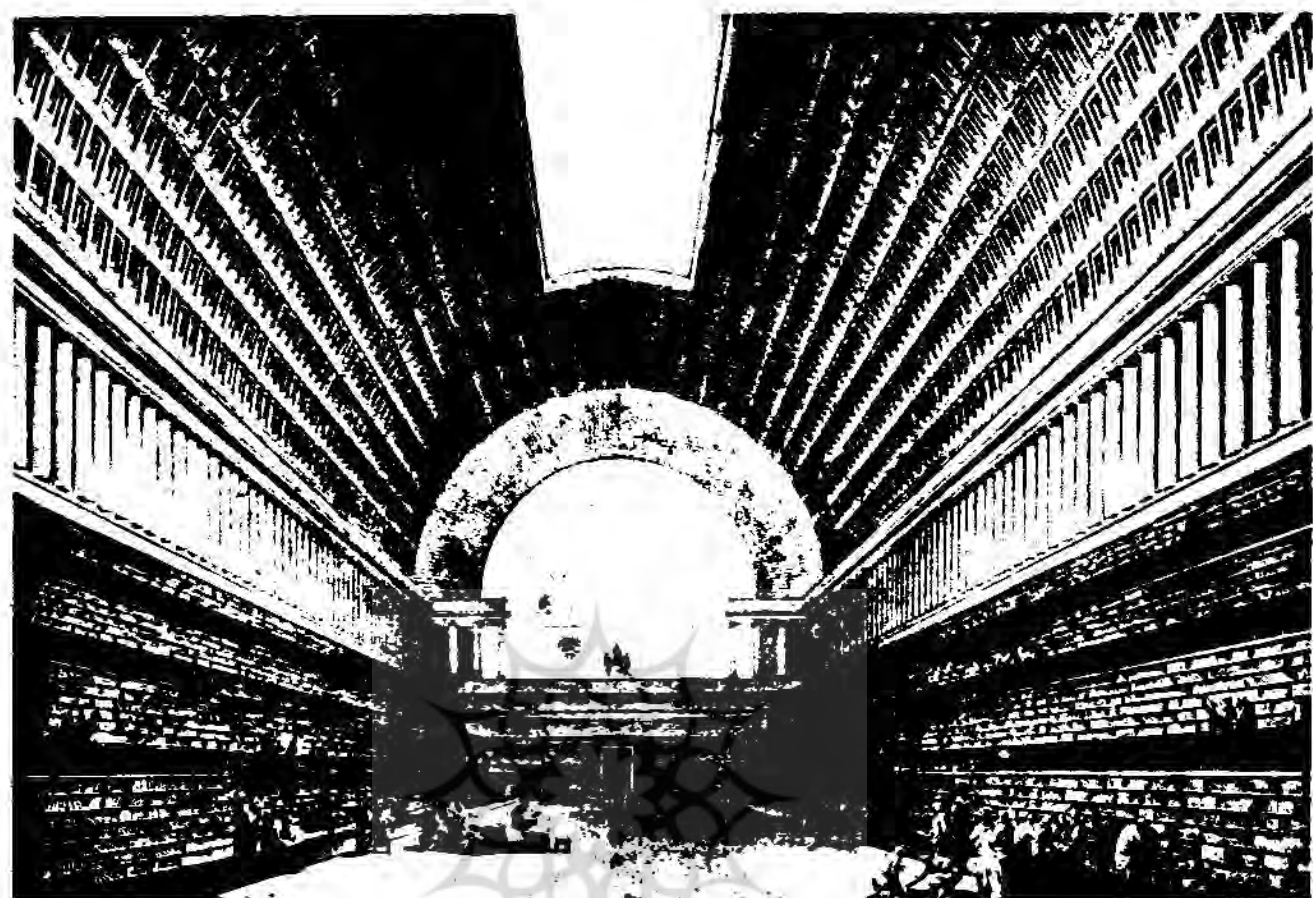
راه کبیر^۱ و لووا داده بود خود نیز بر کتابخانه نظارت مستقیم داشت. کبیر کتابخانه راه دوساختمان کوچک در خیابان ویوین در نزدیکی هتل توف^۲ و هتل قدیمی شیوری^۳ که هر دو گالری مازارین^۴ را تشکیل می دادند، منتقل کرد.

در سال ۱۶۵۶، ۹ هزار کتاب چاپی که موقوفه دوتن از حامیان قدیمی کتابخانه بنام برادران دویوی^۵ بوده کتابخانه ملی منتقل شد.

در دوره سلطنت لوئی چهاردهم از طریق هدایا، موقوفه ها، خرید کتب و حتی تصرف عدوانی مجموعه‌هایی از قبیل مجموعه کاستون^۶ و اورلئان^۷، فوکه^۸، ماروی^۹ و همچنین بانسخ خطی که امپراطور چین فرستاده بود، کتابخانه بسیار غنی گردید. پیر و ژاک^{۱۰} دویوی فهرستی از نسخه‌های خطی تهیه کردند و بعد نیکلا کلمان^{۱۱} این فهرست را تکمیل کرد. در این فهرست کلمان مجموعه ۳۰۰۰ کتاب چاپی راه ۲۳ طبقه تقسیم کرده بود که هنوز هم اساس طبقه بندی کتابخانه ملی فرانسه است. در داخل هر موضوع کتابها بر حسب سه قطع (فولیو، کوارتو و اکتاو) تقسیم می شوند. در سال ۱۷۱۹ بعلت کثرت کتب چاپی، نسخ خطی، تصاویر، نشانها و آثار عتیقه، کتابخانه به چهار بخش نسخه‌های خطی، کتب چاپی، تصاویر و عناوین و القاب و انساب تقسیم شد.

در اوائل قرن ۱۸ بعلت کمبود جا قسمت‌هایی از کتابخانه به مکانهای دیگری منتقل شد. در ۱۷۲۰ بدستور دوك اورلئان کتابخانه در قسمت جنوبی هتل نور^{۱۱} که خانم لامبر^{۱۲} در اختیار پادشاه گذاشته بود قرار گرفت.

1. Colbert	8. Fouquet
2. Tubeuf	9. Marolles
3. Chivry	10. Nicolas Clement
4. Galerie Mazarine	11. Nevers
5. Pierre et Jacques Dupuy	12. Mme de Lambert
6. Gaston d'Orleans	
7. Béthone	

تصویری از کتابخانه ملی در قرن هیجدهم

پرتال جامع علوم انسانی

در همین زمان بود که مجموعه‌های دیگر چون مجموعه اوزیه^۱، لووا^۲، لامار^۳، بالوز^۴، بروسار^۵ به کتابخانه افزوده شد. فهرستهای کتابخانه تکثیر—روار^۶ ۱۱ اکتبر ۱۷۲۰ کتابخانه مورد استفاده دانشمندان و محققین قرار گرفت و سپس پنجمین قسمت کتابخانه که مجموعه نشانها و آثار عتیقه بودند در سال ۱۷۴۱ ایجاد شد.

در سال ۱۷۸۹ با شروع انقلاب فرانسه در وضع کتابخانه نیز انقلابی روی داد و کتابخانه سلطنتی تبدیل به کتابخانه ملی گردید و برخلاف سابق که تنها خاندان سلطنت و عده خاصی از آن استفاده میکردند در ره‌های به‌روی همگان باز شد.

در سال ۱۷۹۳ خط مشی ثابت در کتابخانه ملی برای حفظ و نگهداری آثار ادبی مدون شد و بدین طریق ۳۰۰۰۰ جلد کتاب در کتابخانه گردآوری گردید. در این زمان برای چندمین بار بعلت کثرت مجموعه کمبود جا احساس شد و آرشیتکتی بنام ویسکنتی^۷ هتل تروف و هتل نور را هم کویید و بجای آنها ساختمانهای شش طبقه ای ساخت. بعد جانشین او هنری لابروست^۸ آنها را تکمیل کرد و تالارهای بزرگی برای محل کتابها ساخت.

ژوزف نود^۹ که از سال ۱۸۴۰ تا ۱۸۵۲ سرپرستی کتابخانه را به عهده داشت، فهرستی از مجموعه کتابخانه تهیه کرد. در این فهرست طبقه بندی بندی نیکلا کلیمان، کتابها تحت موضوعات خاصی تقسیم می‌شد و سپس داخل هر موضوع بر حسب اندازه کتابها مرتب می‌گردید. ژول تشرو^۹ سرپرست کتابخانه در سالهای ۱۸۵۲—۱۸۷۴ شروع به فهرست نویسی کتب کرد و فهرست

1. Hozier	8. Joseph Naudet
2. Louvois	9. Jules Taschereau
3. Lamare	
4. Baluze	
5. Brossard	
6. Visconti	
7. Henri Labrouste	

کتابهای تاریخ فرانسه، بریتانیای کبیر، اسپانیا و پرتغال، آسیا، امریکا، استرالیا و علوم پزشکی راتهییه کرده در سال ۱۸۹۷ جانشین اولئیولد ولیزل به انتشار "فهرست جامع کتابهای چاپی"^۲ که در حال حاضر بالغ بر ۱۹۷ جلد است دست زد.

در سال ۱۸۷۸ خانه‌هایی که در گوشه خیابان کلبر و ویوین بود منهدم شد و در محل آنها آرشیئتک پاسکال ساختمانی ساخت که در سال ۱۸۸۱ محل مجموعه نسخ خطی گردید. در اوایل قرن ۲۰ آرشیئتک رکورا^۳ طرح یک سالن تخم مرغی شکل را ریخت که بعداً^۴ مختص نشریات ادواری شد و هنوز هم تالار نشریات ادواری است.

کتابخانه ملی همیشه با مساله کمبود چار روبرو بوده است. ساختمانهای سابق کتابخانه که اغلب متعلق به قرن ۱۷ هستند جزو کنجینه آثار تاریخی فرانسه محسوب می شوند و قانوناً امکان منهدم کردن و دوباره ساختن آنها وجود نداشته است. با اینحال آرشیئتکت میشل رواسپیت با نقشه بسیار بدیعی تغییراتی در داخل ساختمانهای موجود خیابان ریشولیو، کلبر، و ویوین ایجاد کرد که فضای بیشتری بدست می آمد و ساختمان ضمیمه ای نیز در ورسای در خیابان مون بارون^۵ خریداری شد و ادواریهائی که کمتر مورد درخواست داشت بدانجا منتقل گردید.

در سال ۱۹۳۶ در طبقه در زیرزمین و در سال ۱۹۵۴ پنج طبقه در ساختمان چهار طبقه ای اولیه ساخته شد. در نتیجه ۳۵ کیلومتر طبقه کتاب به مجموعه اضافه گردید و روی هم ۱۴۰ کیلومتر طبقه کتاب بوجود آمد. آسانسورها و تسمه نقاله‌های برقی برای حمل کتاب ایجاد شد. در حال حاضر

1. Léopold Delisle
2. Catalogue général des livres imprimés
3. Recoura
4. Michel Roux-Spitz
5. Rue Montbauron

کتابها بوسیله تسمه‌های برقی به سالن مطالعه می‌رود و برکه‌های درخواست کتاب مراجعه کنندگان نیز بوسیله لوله‌هایی که با تخلیه هوا کار می‌کنند به مخزن نقل می‌شوند. فولاد و بتون همه جا جانشین چوب در ساختمانهای قدیمی قرن نوزدهم گردیده است.

در ساختمان بخش نسخ خطی تغییراتی ایجاد گردید، از آن جمله يك سالن مطالعه برای نسخ خطی شرقی ساخته شد. بخش نقشه ها و اطلسها نیز به ساختمان هتل تویوف منتقل شد و در شش طبقه از این هتل جای گرفت. در ساختمان جدیدی که در سال ۱۹۶۴ در گوشه خیابان ریشویو و میدان لووا افتتاح شد، بخش موسیقی و مدرسه عالی دولتی کتابداران^۲ منتقل گردید. در تمام این ساختمانهای قدیمی، جدیدترین وسایل فنی از قبیل تهویه مطبوع، نقاله‌های الکتریکی، دستگاههای گرم کننده و مولد نیرو مشغول به کار است بدون اینکه تغییری در مضره خارج ساختمانها که نشانه گذشته درخشانی است ایجاد کند.

بخشهای مختلف کتابخانه

روشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

در حال حاضر کتابخانه ملی پاریس به هشت بخش تقسیم گردیده است، از این قرار: بخش کتب چاپی، بخش دریافت و آماده سازی، بخش نسخ خطی، بخش نشریات ادواری، بخش تصاویر، بخش نقشه ها و اطلسها، بخش نشانه‌ها و آثار عتیقه و بخش موسیقی.

بخش کتب چاپی^۳

وظیفه این بخش نگهداری کتب چاپی و امانت دادن آنهاست.

1. Place de
2. École nationale supérieure de bibliothecaires
3. Le département des

طبق قانون ثبت در کتابخانه ملی کلیه نشریاتی که در فرانسه چاپ می شود در این بخش نگهداری می گردد . این روش از زمان سلطنت فرانسوای اول در فرانسه معمول بوده است و اینک سالانه حدود ۲۰۰۰ کتاب طبق این قانون به این بخش می رسد . از طرف دیگر این بخش سالانه حدود ۳۰۰۰ کتاب خارجی نیز از طریق خرید ، مبادله و هدایا به بخش کتب چاپی ، دریافت می کند . در حال حاضر ۶۵۰۰۰۰ جلد کتاب در مخزنهای کتابخانه بر روی ۴۰ کیلومتر قفسه نگهداری می گردد . سالن مطالعه بخش کتب چاپی دارای ۳۶۰ میز و صندلی مطالعه است و روزانه حدود ۷۰۰ نفر از این سالن استفاده می کنند . قسمتهای دیگر این بخش سالن فهرستها ، سالن رزرو و سالن نشریات ادواری است . در سالن رزرو کتابهای کمیاب و با ارزش از قبیل کتب چاپی قبل از سال ۱۵۰۱ ، ویرایش اصلی و یا چاپ نفیس کتابهای قدیمی نگهداری می شود .

از وظایف دیگر این بخش تهیه فهرستهای مختلف می باشد که مهمترین آنها " فهرست عمومی کتب چاپی " است که از سال ۱۸۹۷ شروع شد و فهرست کتب را تا سال ۱۹۵۹ در بر می گیرد . کتابهای سال ۱۹۶۰ به بعد هر پنج سال یک بار بصورت فهرست پنجساله منتشر می شود . بغير از این دو فهرست ، " فهرست تاریخ فرانسه " ، " فهرست اسناد و مدارك قضائی قبل از سال ۱۷۹۰ " ، " اسناد پادشاهان فرانسه " ، اسناد و مدارك انقلاب فرانسه و غيره در سالن فهرستهای کتابخانه نگهداری می شود . در این سالن بغير از فهرستهای تدوین شده در کتابخانه ملی ، فهرستهای کتابخانه های بزرگ دیگری از قبیل " فهرست کتابخانه کنگره امریکا " ، " فهرست کتابخانه موزه بریتانیا " و همچنین ۱۰۰۰۰ کتابشناسی عمومی ، ملی و تخصصی وجود دارد . این سالن بعنوان يك مرکز راهنما برای کتابخانهها

تخصصی پاریس نقش بزرگی ایفا می کند .

بخش دریافت و آماده سازی^۱

در این بخش از کتابخانه که در سال ۱۹۴۲ از بخش کتب چاپی مجزا شد، کارهای فنی و تخصصی کتابداری انجام می شود . ۱۵۰ نفر در این قسمت کار می کنند که ۶۰ نفر آنان کتابداران متخصص می باشند . خدمات این بخش عبارتند از:

۱- قانون ثبت در کتابخانه ملی

طی سالیان دراز تغییرات زیادی در فرمان مون پلیه مصوب سال ۱۵۳۷ بوجود آمد و بالاخره در ۲۱ ژوئن سال ۱۹۴۳ قانون ثبت در کتابخانه ملی تدوین نهایی یافت . طبق این قانون از کلیه آثار چاپی، تصاویر، صفحات و نوارهای موسیقی که در بازار بفروش می رود، ۴ نسخه بعنوان ناشر و ۲ نسخه بعنوان ویرایشگر به کتابخانه ملی ارسال می گردد (در سال ۱۹۶۷ تعداد این تشریفات ۲۰۸۰۰ نسخه بوده است) . البته کتابخانه ملی فقط یک نسخه را در کتابخانه نگاه می دارد و بقیه نسخ اضافی را به کتابخانه های تخصصی پاریس ، کتابخانه های شهرداری و یا به قسمت مبادلات بین المللی کتابخانه ملی می فرستد .

۲- خرید ، هدایا و مبادله کتاب

همه روزه بجز کتبی که از طریق ثبت در کتابخانه ملی به کتابخانه می رسد ، تعدادی کتاب نیز از طریق خرید ، هدایا ، مبادلات بین المللی تهیه می شود . چنانچه کتابی در فرانسه منتشر شود و از طریق روش ثبت در کتابخانه ملی به کتابخانه فرستاده نشود ، این کتاب از ناشر یا نویسنده بعنوان هدیه و یا خرید درخواست می شود (در سال ۱۹۶۷ تعداد ۷۲۷۳ جلد کتاب از طریق خرید و ۱۳۴۶۲ جلد بعنوان هدیه به این بخش رسید) .

1. Le département des entrées

۳- کتابشناسی فرانسه^۱

از دیگر خدمات این بخش تهیه "کتابشناسی فرانسه" است که هفتگی منتشر می‌شود. اغلب نشریاتی که در این کتابشناسی ذکر می‌شود، از طریق روش ثبت در کتابخانه ملی به کتابخانه می‌رسد. این کتابشناسی شامل سه قسمت است:

الف: کتابشناسی رسمی

ب: سلسله مقالاتی راجع به نشر

پ: تبلیغات ناشران و فروشندگان کتاب در باره کتابهایی که طی هفته فروش رفته است

کتابشناسی کتب خارجی تنها هنگامی در کتابشناسی فرانسه ذکر می‌شود که فروشنده آن فرانسوی باشد. کتابها در این کتابشناسی از روی رده بندی دهنده جهانی (UDC) مرتب شده اند.

۴- نشریات دولتی

جمع آوری نشریات دولتی فرانسه و خارجی از دیگر وظایف این

بخش است که از سال ۱۹۵۰ شروع و فقط در سال ۱۹۶۷، ۲۸۲۲۰ جلد از این نشریات در کتابخانه جمع آوری گردیده.

۵- تاریخ فرانسه

تمام مدارك و اسناد و انتشاراتی که راجع به تاریخ فرانسه است در

این بخش جمع آوری و فهرست می‌شود. کتابشناسی این مدارك مرتباً در "فهرست تاریخ فرانسه^۲ که از انتشارات همین بخش است چاپ می‌گردد.

بخش نسخ خطی^۳

در این بخش که از سال ۱۷۲۱ شروع بکار کرده حدود ۲۵۰۰۰۰ جلد

1. Bibliographie de la France
2. Catalogue de l'histoire de France
3. Le département des manuscrits

نسخه خطی متعلق به زمانهای مختلف و به زبانهای گوناگون موجود است. برای نمونه بیش از ۱۰۰۰۰ جلد نسخه خطی با ارزش از دوره قرون وسطی وجود دارد که برحسب زبان طبقه بندی شده است. فهرست‌هایی نیز برای نسخ خطی زبانهای مختلف در این بخش تدوین گردیده. مثلاً فهرستهای نسخه‌های خطی یونانی مربوط به قرن نوزدهم میلادی است که البته از سال ۱۹۴۵ طبق اصول فهرست نویسی جدید آنها را تغییر داده اند. در سال ۱۷۴۴ گلمان نیز فهرستی برای نسخه‌های خطی لاتین تهیه کرد که تمام کتابخانه سلطنتی را دربرداشت. در حال حاضر فهرست نسخه‌های خطی یونانی، لاتین، فرانسه و مجموعه‌های شرقی و بخصوص "فهرست نسخ خطی کتابهای فارسی" نیز تهیه گردیده که برحسب موضوع تقسیم بندی شده است. در قسمت رزرو کتابخانه با ارزشترین نسخه‌های خطی از قبیل کتاب "انجیل شارلماین"^۲، کتاب "انجیل شارل لوشو"^۳ و کتاب "مزامیر سن لوی"^۴ و غیره وجود دارد.

سنی از زمان قدیم در فرانسه وجود داشته است که طبق آن عده‌ای از نویسندگان در زمان حیات وصیت می‌کردند که بعد از مرگشان دست‌نویسهای آنها به کتابخانه ملی هدیه شود. برای نمونه در حال حاضر دست‌نویسهای ویکتور هوگو و حتی جدیدتر دست‌نویس نوشته آثار روزه مارتین دوکار و یا برگه‌های یادداشت پاستور و پیر و ماری کوری در بخش نسخه‌های خطی کتابخانه ملی موجود است. هم‌اکنون نسخه‌های خطی قدیمی و یا متعلق به عصر حاضر نیز خریداری می‌شود. از آن جمله دست‌نویسهای مارسل پروست (۱۸۷۱-۱۹۲۲) است که چند سال قبل خریداری گردید.

1. Catalogue des manuscrits persan de la Bibliothèque nationale

2. Évangile de Charlemagne

3. Bible de Charles le Chauve

4. Livre de psaumes de Saint Louis

5. Roger Martin du Gard (1881-1968)

این بخش تا سال ۱۹۴۵ جزو بخش کتب چاپی بود و از این سال به بعد مستقلاً شروع بکارکرد و وظیفه آن دریافت، فهرست نویسی و نگهداری و امانت دادن نشریات ادواری گذشته و جاری است. در اینجا کلیه نشریات ادواری که از قرن ۱۷ تا به امروز منتشر شده و همچنین نشریات ادواری منتخب و با ارزش خارجی، در ساختمان اصلی کتابخانه و یا در ساختمان ضمیمه کتابخانه در ورسای موجود است. این مجموعه که بر روی ۳۲۵۹ متر قفسه قرار دارد در سال ۱۹۳۹ دارای ۷۵۰۰۰ عنوان بوده و در حال حاضر شامل ۲۲۰۰۰ عنوان نشریه ادواری جاری می باشد که ۱۵۰۰۰ عنوان به زبان فرانسه و ۷۰۰۰۰ عنوان نشریات خارجی است. فهرستهای مختلفی در بخش نشریات ادواری منتشر می شود که عبارتند از: "فهرست مطبوعات و نشریات ادواری فرانسه"^۲، "فهرست جامع نشریات ادواری"^۳، "فهرست جامع نشریات ادواری به زبانهای اسلاو"^۴، "فهرست دائمی نشریات خارجی جاری"^۵.

از خدمات دیگر این بخش تهیه میکروفیلم نشریات ادواری است که با کمک "انجمن نگهداری و تولید فیلم مطبوعات"^۶ انجام می گیرد.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

سال جامع علوم انسانی

بخش تصاویر^۷

در سال ۱۶۶۷ لوئی چهاردهم بنا به توصیه کلبه مجموعه ای که

1. Le département des périodiques
2. Répertoire de la presse et des publications périodiques françaises
3. Catalogue collectif des périodiques
4. Catalogue collectif des périodiques slaves
5. Inventaire permanent des périodiques étrangers en cours
6. Association pour la conservation et la reproduction photographique de la presse (A.C.R.P.F.)
7. Le département des estampes

از ۱۸۴۰۰۰ تصویر تشکیل می‌شد از میشل دوماروی^۱ خریداری نمود. قبل از این تاریخ در سال ۱۶۵۴ کتابخانه سلطنتی يك مجموعه تصاویر بعنوان هدیه از ژاک دویوی^۲ دریافت کرده بود. در سال ۱۷۱۲ نیز مجموعه نیکلا کلیمان که ۱۸۰۰۰ تصویر بوده آن اضافه شد و در سال ۱۷۲۱ این سه مجموعه بخش تصاویر کتابخانه ملی را تشکیل داد. در حال حاضر این بخش ها ۵ میلیون تصویر، ۱۲ میلیون گراور و ۲ میلیون عکس (عکسها اغلب از طریق قانون ثبت در کتابخانه ملی به کتابخانه ارسال می‌گردد)، با ارزش‌ترین مجموعه دنیا را تشکیل می‌دهد و کتابخانه را بصورت يك موزه هنر در آورده است.

مجموعه این بخش برحسب موضوع و نام هنرمند (سبك و قرن) رده بندی گردیده. در حال حاضر این نوع رده بندی که از قرن ۱۷ در این کتابخانه وجود داشته است در تمام موزه های تصاویر و عکس و گراور دنیا معمول است.

بخش نقشه ها و اطلسها^۳

این بخش که یکی از جدیدترین بخشهای کتابخانه ملی است در سال ۱۸۲۸ بر اثر پیشنهاد و توصیه جغرافی دان معروف آن زمان ژومارد^۴ و به دستور شارل دهم تأسیس گردید و در آن زمان وابسته به بخش تصاویر بود. بعد از مرگ ژومارد به بخش کتب چاپی ملحق شد و بالاخره از سال ۱۹۴۲ مستقلا شروع بکار کرد. وظیفه این بخش نگهداری و امانت دادن مجموعه نقشه ها و اسناد و مدارك جغرافی می‌باشد.

در حال حاضر بزرگترین مجموعه نقشه و کسره و اطلسهای قدیمی دنیا

1. Michel de Marolles
2. Jacques Dupuy
3. Le département des cartes et plans
4. E. Jomard

*Vue prise depuis la salle de travail
du département des Cartes et plans
sur le jardin Vivienne.
(Copyright by JAHAN.)*

تالار مطالعه بخش نقشها و اطلسها ، مشرف بر باغ وی وین

بخش نشانی و آثار عتیقه : دفتر نشانی و آثار عتیقه لوئی پانزدهم

مربوط به قرن ۱۳ و ۱۴ در این بخش موجود است. این مجموعه از ۸۰۰۰۰۰ نقشه، ۲۰۰۰ اطلس، ۴۰۰۰ نشریه ادواری تشکیل شده و هر ساله ۶۰۰۰ نقشه و اطلس جدید به آن افزوده می شود.

"مجموعه انجمن جغرافیای پاریس" در این بخش قرار گرفته و مواد آن به کتابخانه های دیگر پاریس که عضو انجمن هستند فرستاده می شود. در بخش نقشه ها و اطلسها مانند سایر بخشها فهرستهای تدوین می شود، از آن جمله اند "فهرست نقشه ها و اطلسهای کتابخانه" و "فهرست نشریات ادواری راجع به جغرافیا".

بخش نشانها و آثار عتیقه

این بخش در قرن ۱۶ بوجود آمد و در اصل همان مجموعه سلطنتی نشانها، سکه ها و مجسمه ها و جواهرات قرون وسطی و قبل از آن بود ولی امروزه بیشتر به اضافه کردن مجموعه سکه ها و نشانها تکیه می شود. در سال ۱۷۴۱ این مجموعه سلطنتی از ورسای به پاریس منتقل شد و در ساختمان هتل نور مستقر گردید و در سال ۱۹۱۷ به محل فعلی کتابخانه نقل مکان کرده است. سالنهای این بخش به روی بازدیدکنندگان باز است و همواره می توانند از گنجینه های نفیس و معروف سن دنی^۳ و سن شپل^۴ که از معروفترین مجموعه این بخش است دیدن کنند.

در حال حاضر ۴۰۰۰۰۰ نشان، سکه، مرمکاری و برجسته کاری که معروفترین آنها مدالها و سکه های مصری است و اغلب از قرون وسطی باقی مانده در این بخش دیده می شود.

1. Société de géographie de Paris
2. Le département des médailles et antiques
3. Saint Denis
4. Saint Chapelle

مختصین این بخش فهرستهایی از قبیل "فهرست سکه های یونانی"، "فهرست سکه های ایرانی" و یا "فهرست سکه های سلطنتی فرانسه" و غیره تدوین کرده اند. نمایندگان این قسمت برای خرید سکه و نشانهای قدیمی فرانسوی و خارجی در حراجیهای سکه و نشان و آثار عتیقه که در فرانسه برپا می شود شرکت می کنند.

سکه ها و نشانهای کشف شده فرانسه برای مطالعه و تعیین زمان قدمت به این بخش فرستاده می شود و مطالعاتی که در امور این اکتشافات تحت نظر انجمن سکه شناسی فرانسه^۱ انجام می گیرد در "مجله سکه شناسی"^۲ که از انتشارات این بخش است درج می گردد.

بخش موسیقی^۳

این بخش در سال ۱۷۲۶ با مجموعه اهدائی لوئی پانزده و به همت سیاستیان بروسار^۴ شروع بکار کرد. و سپس با نسخ خطی آنتوان شارپانتیه^۵ که رهبر دسته کرسن شپیل بود و مجموعه موسیقی قصر شوآزی^۶ و بالاخره بعد از انقلاب با مجموعه ملکه ماری آنتوانت بر غنائیش افزوده شد. تا سال ۱۹۴۲ این بخش قسمتی از بخش کتب چاپی بود و در این سال مستقلاً شروع بکار کرد و مجموعه کتابخانه کنسرواتوار موسیقی^۷ و کتابخانه اپرا^۸ نیز به آن پیوست. از سال ۱۹۶۴ به ساختن کنونی در گوشه خیابان ریشولیه و میدان لووا منتقل شد. بخش

1. Société française de numismatique
2. Revue de numismatique
3. Le département de la musique
4. Sebastian Brossard
5. Marc-Antoine Charpentier
6. Château de Choisy
7. Bibliothèque du Conservatoire national
8. Bibliothèque de l'Opera

موسیقی دارای ده طبقه مخزن پلاستیک و کیلو متر قفسه می باشد که هر طبقه آن ۲۰۷ متر مربع وسعت دارد. یک اطاق مطالعه و یک سالن با تهویه مطبوع برای سخنرانیها و کنسرتها نیز در این قسمت وجود دارد.

در حال حاضر بخش موسیقی کتابخانه ملی پاریس تمام آثار موسیقی فرانسه و منتخبی از آثار خارجی را از طریق خرید و یا مهارت تهیه می کند و در دسترس علاقمندان می گذارد. همچنین مجموعه با ارزشی از نسخ خطی موسیقی که شامل کتب شناخت موسیقی و فولکلور و آوازهای ملی می باشد و اغلب از قرن ۱۶ باقی مانده است نیز موجود است. هم اکنون مجموعه این بخش بالغ بر ۴۴۰۰۰۰ / رقم است.

خدمات کتابخانه ملی

امانت کتاب

خدمات امانت کتاب از سال ۱۹۲۲ در کتابخانه ملی پاریس شروع شد. طبق خط مشی امانت کتاب تنها کتابخانه ها و موسسات تحقیقاتی و آموزشی فرانسوی و خارجی می توانند از کتابخانه ملی کتاب امانت بگیرند. در مورد مواد چاپ شده فقط آثاری امانت داده می شوند که بیش از یک نسخه از آن در کتابخانه موجود باشد. در مورد نسخه های خطی و مدارک نایاب نیز طبق روشی که در کتابخانه معمول است فقط برای مدت محدودی به کتابخانه ها امانت داده می شود. هر ساله تقریباً ۱۲۰۰ نسخه خطی و ۵۰۰۰ مواد چاپی به کتابخانه های داخلی و خارجی امانت داده می شود.

خدمات فتوکپی، میکروفیلم و فیلم

کتابخانه بنا به درخواست مراجعه کنندگان از مواد موجود در کتابخانه

ملی و همچنین از مواد کتابخانه‌های دیگر با اجازه سرپرست، آن کتابخانه فتوکپی، میکروفیلم و یا فیلم تهیه می‌کند و در دسترس آنان می‌گذارد.

خدمات مبادلات بین‌المللی

کتابخانه ملی انتشارات فرانسوی را با کتابخانه‌ها و موسسات تحقیقاتی خارجی مبادله می‌کند و برای این خدمات از نسخه‌های اضافی که طبق قانون ثبت در کتابخانه ملی به کتابخانه می‌رسد، استفاده می‌کند. انتشارات دولتی که از وزارتخانه‌ها و ادارات دولتی به کتابخانه می‌رسد نیز مبادله می‌شود. مبادله انتشارات دولتی طبق قراردادی است که یونسکو در سال ۱۹۵۸ پیشنهاد نمود دولت فرانسه نیز آن را قبول کرده است. همراهه موسسات فرهنگی و علمی خارجی صورت نشریاتی که می‌خواهند مبادله کنند به کتابخانه ملی می‌فرستند. این مبادلات در ساختمان خارج از ساختمان اصلی کتابخانه، در خیابان رشیدولینو انجام می‌گیرد.

نمایشگاه‌ها

هرساله چندین نمایشگاه از گنجینه‌های با ارزش موجود در کتابخانه ملی پاریس و یا از مدارک و اسناد دیگر کتابخانه‌های فرانسه و یا موسسات خارجی به مناسبت بزرگداشت و یا رویدادیک واقعه فرهنگی یا تاریخی و یا یادبودیک شخصیت ادبی یا هنری برپا می‌گردد. این نمایشگاه‌ها در گالری مازارین و یا گالری من سار^۱ برپا می‌گردد. از معروفترین نمایشگاه‌هایی که سالهای اخیر در کتابخانه ملی برپا شده نمایشگاه "بیزانس و فرانسه در قرون وسطی"^۲ در سال ۱۹۵۵، نمایشگاه "مارسل پروست"^۳ در سال ۱۹۶۵، "زیباترین گراورهای دنیای غرب" و "شاهکارهای نقاشی

1. Galerie mansart
2. Byzance et la France médiévale
3. Les plus belles gravures de Picasso

سخنرانیها

در کتابخانه ملی پاریس اغلب سخنرانیهای درباره مسایل فرهنگی و ادبی و غیره ترتیب می یابد . شرکت در این سخنرانیها که از قسطنطنیه هم معمول گردیده برای عموم آزاد است .

فروش فهرستها و انتشارات

کتابخانه ملی با فروش فهرستها و نشریاتی که منتشر می کند کمک بزرگی به کتابخانه ها و موسسات آموزشی و تحقیقاتی و محققین فرانسوی و سایر کشورهای دنیا می نماید .

شرایط استفاده از کتابخانه

کتابخانه ملی پاریس فقط به کتابخانه ها و موسسات علمی و تحقیقاتی کتاب امانت می دهد و دانشجویان و محققین فقط می توانند در خود کتابخانه ، در داخل تالارهای بزرگ و مختلف آن از مواد کتابخانه استفاده کنند . مراجعه کننده باید هیچده سال به بالا و دارای دیپلم متوسطه نیز باشد . هنرمندان و نویسندگان می توانند با در دست داشتن کارت شناسایی از کتابخانه استفاده کنند . خارجیان برای ورود به کتابخانه موظفند معرف نامهای از سفیر کشورشان در پاریس و یا از يك استاد دانشگاه فرانسه داشته باشند . اگر مراجعه کننده از هیچده سال کمتر داشته باشد و بخواهد کتابی را مطالعه کند که بجز کتابخانه ملی در هیچ يك از کتابخانه های عمومی پاریس موجود نباشد ، می تواند از شرایط استثنائی استفاده کند و آن گرفتن برگه اجازه ورود به کتابخانه برای يك یا دو روز می باشد .

کتاب فارسی کتابخانه ملی پاریس

کتاب فارسی کتابخانه ملی در تالاری که اختصاص به کتب شرقی دارد قرار گرفته. در این تالار بیغیر از کتب فارسی، کتب عربی، ترکی، عبری، هندی و ژاپنی و غیره نیز موجود است. تعداد کتب فارسی چاپی کتابخانه . . . ه . . . است که اغلب در زمینه ادبیات، تاریخ، ادیان و فرهنگ ایران می باشد. تعدادی کتب مرجع و دائرة المعارف فارسی نیز در میان آنها دیده می شود. در بخش نسخ خطی، تالار جداگانه ای اختصاص به مطالعه نسخ خطی شرقی دارد. در این مجموعه ۲۵۰۰ نسخه خطی به زبان فارسی موجود است. در سال ۱۹۰۵ فهرستی از نسخ خطی فارسی توسط ادوارد بلوشه^۱ به نام "فهرست نسخ خطی فارسی موجود در کتابخانه ملی پاریس"^۲ در ۴ جلد تدوین گردید. در قسمت نشریات ادواری کتابخانه ملی تعدادی از مجلات ادبی فارسی نیز به چشم می خورد. این کتب و نشریات از طریق خرید، مبادله و یا هدایا به بخش دریافت و آماده سازی می رسد و در همانجا فهرست نویسی می گردد. این کتابها به زبان فرانسه فهرست نویسی می شود. نام نویسنده و عنوان کتاب به خط فارسی بر روی برگه افزوده می شود.

پرتال جامع علوم انسانی
مطالعات فرهنگی

-
1. Edouard Blochet
 2. Catalogue des manuscrits persans de la Bibliothèque nationale

La Bibliothèque nationale. *La documentation française illustrée*, no 244, fevrier 1969.

Encyclopaedia Britannica. Chicago: Encyclopaedia Britannica.
[1968]

Encyclopaedia of library and information science. Editors Allen Kent and Harold Lancorn. Assistant editor William Z. Nassri. New York: M. Dekker [1968-

France. Bibliothèque nationale. *Guide sommaires du département des imprimés*. Paris: 1970.

France. Bibliothèque nationale. *Notice sommaire sur la Bibliothèque nationale*. Paris: 1970.

France. Bibliothèque nationale. *Visite rapide du département des périodiques*. Paris: 1972.

France. Direction des bibliothèques et de la lecture publique. *Les bibliothèques de France au service du public*. Paris: 1969.

Grand Larousse encyclopedique au dix volumes. Paris: Larousse

حکیمی ، عصمت العلوك . " کتابداری شرقی در کتابخانه ملی پاریس — س ."
کتابداری ، نشریه کتابخانه و مرکز اسناد دانشگاه تهران ، دفتر

چهارم (۱۳۵۲) ص ۰۳۰ — ۰۳۴

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی